Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання
Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
"Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт"

РАБОЧИЙ

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар БДАТУ
____________ І.М. Шыла
"28" июня 2019 г.

Рэгістрацыйны № УД 965 /вуч.

ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЯ І ДУХОЎНАЯ СПАДЧЫНА БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Вучэбная праграма установы вышэйшай адукацыі па спецыялізаванаму модулю па выбару студэнта для ўсіх спецыяльнасцяў

2019 г.

Вучэбная праграма па распрацавана на аснове тыпавых вучэбных планаў, зацверджаных 12.07.2018.

СКЛАДАЛЬНІК:
Мяньчэня С.В., старшы выкладчык кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт".

Рэцэнзенты:
Кафедра сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта;
Шымуковіч С.Ф., прафесар кафедры гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі ўстановы адукацыі "Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы", кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Рэкамендавана да зацвярджэння:

Кафедрай сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт"
(Пратакол № 11 ад 19.04.2019 г.) Загадчык кафедры ________ Я. А. Грэбень

Навукова-метадычным саветам аграмеханічнага факультэта ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт"
(Пратакол № 10 ад 20.06.19) Старшыня НМС ________ Т. А. Непарко

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»
(Пратакол № 12 ад 28.06.19) Старшыня НМС ________ М. М. Раманюк

Нормакантроль:

Начальнік ЦНМ і ВР ________ Л. К. Лоўкіс

Дырэктар бібліятэкі ________ С. П. Драніцына

Адказны за навуковае рэдагаванне і выпуск: Я. А. Грэбень

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма спецыялізаванага модуля па выбару “Гісторыка-культурная і духоўная спадчына беларускага народа” распрацавана для студэнтаў усіх спецыяльнасцяў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт”.

Актуальнасць

У цяперашні час у сувязі з працэсамі глабалізацыі, празрыстасцю межаў, хуткім і бесперапынным развіццём інфармацыйных тэхналогій, даступнасцю сусветнай культурнай спадчыны для шырокіх слаёў насельніцтва планеты (у тым ліку грамадзян Рэспублікі Беларусь) ўсё больш актуальнымі становяцца пытанні і праблемы самаідэнтыфікацыі беларусаў на аснове глыбокага асэнсавання сваёй гісторыі, культуры, нацыянальных асаблівасцяў і традыцый, усведамлення свайго месца і ролі ў еўрапейскім і глабальным маштабе. Для гэтага неабходна вызначэнне перспектыў захавання і эфектыўнага выкарыстання гістарычнай, духоўнай і культурнай спадчыны беларускага народа. Гэта спадчына з'яўляецца неабходнай асновай фарміравання самасвядомасці беларусаў на сучасным этапе, дазваляе дасягнуць неабходнай пераемнасці гуманістычных, сямейных, грамадска-палітычных, патрыятычных і іншых каштоўнасцяў і асаблівасцяў менталітэту беларускага народа. Такая пераемнасць дазваляе больш глыбока і ўсебакова разглядаць працэсы, якія адбываюцца ў жыцці сучаснага чалавека і грамадства. Калі маладое пакаленне не засвоіць духоўныя каштоўнасці свайго народа, урокі айчыннай гісторыі і культуры, яно можа страціць нацыянальную ідэнтычнасць і будзе паглынута масавай культурай глабалізаванага грамадства, што пагражае суверэнітэту Беларусі і самому існаванню беларускай дзяржавы. Захаванне гістарычнай, духоўнай і культурнай спадчыны з'яўляецца ключавым элементам ўстойлівага развіцця Беларусі, і трэба, каб народ кансалідаваўся вакол ідэі нацыянальнага развіцця.

Сёння на сусветным узроўні сфармавалася ўяўленне аб прыроднай і культурнай спадчыне як прыярытэтнай сацыяльнай каштоўнасці, якая ў значнай ступені вызначае параметры ўстойлівага развіцця. Захаванне і выкарыстанне гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны разглядаецца як арганічная частка агульнай стратэгіі прымнажэння нацыянальнага багацця краіны. Захаванне самабытнасці ва ўмовах глабалізацыі павышае інвестыцыйную прывабнасць краіны. Ва ўмовах недахопу прыродных і энергетычных рэсурсаў адукацыйны і інтэлектуальны патэнцыял беларускай нацыі, заснаваны на багатым спадчыне продкаў, павінен стаць галоўным рэсурсам краіны. Для гэтага неабходна выкарыстоўваць увесь патэнцыял гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны беларускага народа для фарміравання гарманічнай, усебакова развітай асобы, здольнай свабодна і адказна рабіць выбар, захаваць у самых няпростых умовах маральныя адносіны да людзей, высокую духоўнасць, годнасць і любоў да Радзімы. Такім чынам, вывучэнне дадзенага курсу будзе спрыяць культурна-маральнай асвеце,

фармаванню маральна-этычных якасцяў і грамадзянскіх пачуццяў, а таксама выхаванню нацыянальнай самасвядомасці і патрыятызму ў студэнцкай моладзі.

Мэта спецыялізаванага модуля: даць студэнтам цэласнае ўяўленне аб гісторыка-культурнай духоўнай спадчыне як аб неад'емным элеменце сістэмы каштоўнасцяў беларускага народа на сучасным этапе яго існавання і месцы гэтай спадчыны сярод агульначалавечых каштоўнасцяў.

Задачы спецыялізаванага модуля:
- папулярызацыя і актуалізацыя гісторыка-культурнай духоўнай спадчыны беларускага народа, пераадоленне аддаленасці студэнтаў ад культуры, гісторыі і духоўна-маральных традыцый свайго народа;
- комплекснае і сістэмнае вывучэнне гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа;
- фармаванне і ўмацаванне нацыянальнай самасвядомасці і ідэнтычнасці;
- фармаванне ў студэнтаў пачуцця патрыятызму, высокай духоўнай маральнай культуры, этыкі міжасобасных, міжнацыянальных і міжканфесійных адносін;
- фармаванне ў студэнтаў сацыяльна-арыентаваных норм паводзін, культуры міжнацыянальных зносін, арыентацыі на традыцыйныя маральныя каштоўнасці;
- фармаванне ў студэнтаў сацыяльна адказнай, актыўнай грамадзянскай пазіцыі;
- выхаванне павагі да культурных традыцый, беражлівага дачынення да гісторыка-культурнай і прыроднай спадчыне Беларусі;
-развіццё інтэлектуальных здольнасцяў, самастойнасці і зацікаўленасці ў пазнавальнай дзейнасці студэнтаў.

Падрыхтоўка спецыялістаў у рамках вывучэння спецыялізаванага модуля будзе спрыяць фарміраванню ў студэнтаў універсальнай кампетэнцыі:
- ***УК – 10.*** *Быць здольным абгрунтоўваць свае жыццёвыя, грамадзянскія і патрыятычныя пазіцыі з улікам гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны беларускага народа.*

У выніку вывучэння спецыялізаванага модуля студэнт павінны **ведаць**:
- асноўныя катэгорыі і паняцці, якія адносяцца да гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыне беларускага народа;
- этапы і асаблівасці станаўлення беларускага этнаса і беларускай нацыі;
- асноўныя этапы фармавання і развіцці нацыянальнай самасвядомасці беларусаў;
- асаблівасці і характэрныя рысы менталітэту беларусаў;
- характэрныя асаблівасці і гісторыю фармавання беларускай мовы;
- уклад розных народаў, канфесій і культур у гісторыка-культурную, духоўную спадчыну беларускага народа;
- патрыятычныя традыцыі беларускага народа;
- мець уяўленне аб ключавым месцы чалавека ў традыцыйнай сістэме каштоўнасцяў беларускага народа;

- мець уяўленне аб духоўна-маральных асновах жыцця беларускага народа і сістэме яго сямейных каштоўнасцяў;
- мець агульнае ўяўленне аб гісторыі, асаблівасцях развіцця і асноўных помніках у розных абласцях беларускай культуры і мастацтва.
У выніку вывучэння спецыялізаванага модуля студэнт павінны **умець:**
- фармаваць свой светапогляд на аснове гісторыка-культурнай, духоўнай спадчыны беларускага народа;
- абгрунтоўваць свае жыццёвыя, грамадзянскія і патрыятычныя пазіцыі з улікам гісторыка-культурнай, духоўнай спадчыны беларускага народа;
- вызначаць сэнс, мэты, задачы і гуманістычныя параметры сваёй грамадскай і прафесійнай дзейнасці;
- аналізаваць працэсы грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і духоўнага развіцця беларускага народа;
- рэалізоўваць камунікатыўныя навыкі, выяўляць якасці талерантнасці;
- арыентавацца ў духоўна-маральных праблемах сучаснага жыцця і маральна ацэньваць іх у рамках спадчыны беларускага народа;
- усведамляць сваю ідэнтычнасць у прыналежнасці да народа, краіны, грамадства і дзяржавы;
- займаць актыўную пазіцыю і ўдзельнічаць у ахове, вывучэнні і захаванні гісторыка-культурнай, духоўнай спадчыны беларускага народа.

Самастойная работа студэнтаў:
Пры вывучэнні спецыялізаванага модуля выкарыстоўваюцца наступныя формы самастойнай работы:
- падрыхтоўка рэфератаў і тэматычных дакладаў па індывідуальных тэмах;
вывучэнне студэнтамі гістарычных работ і дакументаў, якія звязаны з гісторыка-культурнай, духоўнай спадчынай беларускага народа, напісанне анатацый і рэфератаў на аснове іх аналізу;
- вывучэнне Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і іншых заканадаўчых актаў, якія характарызуюць асноўныя палажэнні па праблеме аховы і захавання гісторыка-культурнай, духоўнай спадчыны беларускага народа;
- падрыхтоўка да кантролю ведаў.

Вывучэнне спецыялізаванага модуля “Гісторыка-культурная і духоўная спадчына беларускага народа” разлічана на 72 гадзіны (2 з.а.), у тым ліку аўдыторных 34 гадзіны (лекцый – 18, семінарскіх заняткаў – 16 гадзін) для дзённай формы навучання і 8 аўдыторных гадзін для завочнай (лекцый – 4, семінарскіх заняткаў – 4 гадзіны). Бягучая форма атэстацыі – залік.

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН (дзённая форма навучання)

Назва раздзела	Агульная колькасць гадзін / заліковыя адзінкі	Аўдыторных гадзін	У тым ліку				
			Лекцыі		Семінарскія заняткі		Усяго КСПС
			гадзіны па плану	у тым ліку КСПС	гадзіны па плану	у тым ліку КСПС	
3 (4, 5, 6) семестр (залік)	**72 / 2 з.а.**	**34**	**18**	**2**	**16**	**8**	**10**
1. Беларусь: краіна і людзі.		**12**	**6**		**6**	**2**	**2**
1.1 Беларускі этнас: гісторыя фарміравання і сучасны стан.		2	2				
1.2. Беларусь: геаграфічнае становішча і прыродныя каштоўнасці.		2			2		
1.3. Менталітэт беларусаў і беларуская мова як духоўна-культурная каштоўнасць		4	2		2		
1.4. Гістарычная памяць і роля асобы ў гісторыі.		4	2		2	2	
2. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.		**8**	**4**		**4**	**2**	**2**
2.1. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.		8	4		4	2	2
3. Умовы фарміравання і захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.		**14**	**8**	**2**	**6**	**4**	**6**
3.1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі.		6	4	2	2	2	4
3.2. Роля этнаканфесійнага фактара ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа.		4	2		2		
3.3. Беларуская культура ў сусветным кантэксце. Кантроль па модулю.		4	2		2	2	

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН (завочная форма навучання)

Назва раздзела	Агульная колькасць аудыторных гадзін / заліковых адзінак	Аўдыторных гадзін	У тым ліку	
			Лекцыі	Семінарскія заняткі
5 (6, 7) семестр (залік)	**72 / 2 з.а.**	**8**	**4**	**4**
2. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.		**4**	**2**	**2**
2.1. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.		4	2	2
3. Умовы фарміравання і захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.		**4**	**2**	**2**
3.1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі.		2	2	
3.2. Роля этнаканфесійнага фактара ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа.		2		2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Раздзел 1. Беларусь: краіна і людзі.

1.1 Беларускі этнас: гісторыя фарміравання і сучасны стан.

Этнічная гісторыя Беларусі да к. XVIII ст. Сацыяльная і рэлігійная структура грамадства. Асноўныя канцэпцыі паходжання беларусаў. Праблема генезісу і лакацыі тэрміна “Русь” і “Белая Русь”. Чорная Русь і летапісная Літва. Этнічныя межы беларусаў. Найстаражытнейшае насельніцтва на тэрыторыі Беларусі. Рассяленне індаеўрапейцаў. Балты і славяне. Супольнасці крывічоў, дрыгывічоў і радзімічаў. Беларускія землі ў складзе ВКЛ і Рэчы Паспалітай. Фарміраванне беларускай народнасці XIV – пач. XVII стст.Этнічная катастрофа сяр. XVII ст. Этнічная самасвядомаць грамадства ў XVI-XVIII стст. Сацыяльны і рэлігійны падзел.

Фарміраванне беларускай нацыі. Сучасны стан беларускага грамадства. Асаблівасці развіцця беларускага народа у к. XVIII – п.п. XIX ст. Фарміраванне беларускай літаратурнай мовы. В. Дунін-Марцінкевіч і Ф.Багушэвіч. Змены ў этнічнай свядомасці беларускага народа. Перапіс 1897 г. “Нашаніўскі” перыяд. Лёс беларускага этнаса ў XX ст. Станаўленне незалежнасці Беларусі. Сучасны стан беларускага грамадства. Асаблівасці нацыянальнай і культурнай самаідэнтыфікацыі беларусаў.

1.2. Беларусь: геаграфічнае становішча і прыродныя каштоўнасці.

Геаграфічнае становішча Беларусі. Помнікі прыроды і прыродныя рэсурсы Беларусі. Разнастайнасць жывёльнага і расліннага свету. Ахова прыроды: заканадаўства, тэорыя і практыка. Сувязь ашчаднага дачынення да прыроды як заклад фізічнага і духоўнага здароўя чалавека. Вопыт узаемадзеяння з прыродай – сродак фармавання духоўна-маральных якасцяў чалавека.

1.3. Менталітэт беларусаў і беларуская мова як духоўна-культурная каштоўнасць.

Беларускі народ–менталітэт і нацыянальныя асаблівасці.Уплыў гісторыі і геаграфіі на менталітэт беларусаў. Паняцце нацыянальны менталітэт і ментальнасць. Ментальнасць і асноўныя сродкі яе перадачы. Менталітэт і карціна свету гістарычнага беларуса. Функцыянаванне менталітэту ў грамадстве. Талерантнасць беларусаў: традыцыйнае і сучаснае разуменне. Імкненне да пошуку ісціны і рэалізацыі яе ў практычным жыцці. Міралюбнасць – адсутнасць пачуцця нацыянальнай перавагі, мірнае суіснаванне з іншымі народамі. Умеранасці ва ўсім, адсутнасць схільнасці да радыкалізму, да цвёрдых рашэнняў. Справядлівасць і сумленнасць. Імкненне да сацыяльнай роўнасці, дапамога якія жывуць у нястачы (талака – сялянская ўзаемадапамога),

непрымірымасць да зневажання слабых. Непрыманне прыгнёту і імкненне да волі. Працавітасць як каштоўнасць традыцыйнага беларускага менталітэту, заснаванае на сялянскім паходжанні, працаздольнасць, цягавітасць, гаспадарлівасць. Сямейнасць, кумаўство, імкненне падтрымаць "сваіх", "тутэйшых". Нешматслоўнасць і стрыманасць, адсутнасць схільнасці да бурнага выраза пачуццяў. Адрозненні ў характары беларусаў у залежнасці ад месца пражывання (індывідуалізацыя жыцця ў заходніх абласцях і традыцыі грамады на усходзе.

Беларуская мова. Мова–асноўны інструмент адукацыі і передачы сацыяльна-культурнага досведу. Беларуская мова ў сям'і індаеўрапейскіх і славянскіх моў. Характэрныя рысы беларускай мовы. Узнікненне і развіццё беларускай мовы: смаленскія і полацкія граматы XIII у. (першыя лінгвістычныя асаблівасці); старабеларуская мова–дзяржаўная мова ВКЛ (дзелавыя дакументы, перапіска, статуты ВКЛ); Біблія і веравучэнне на роднай беларускай мове (Ф. Скарына "Біблія руска", С. Будны "Катэхізіс"), першы пераклад Евангеллі на беларускую мову (В. Цяпінскі); моўная сітуацыі ў Рэчы Паспалітай да падзелаў (рашэнне сойма 1697 г.). Вывучэнне беларускай мовы ў Расійскай імперыі і забарона друкавання на ім кніг. Актывізацыя ўжывання беларускай мовы ў другой палове XIX–пачатку XX ст. Моўная палітыка Польскай Рэспублікі ў Заходняй Беларусі. Палітыка беларусізацыі ў 1920-я гг. у БССР і пашырэнне сферы ўжывання беларускай мовы. Рэформа беларускага правапісу 1933 г. Сучасная моўная сітуацыя і статут беларускай мовы ў Рэспубліцы Беларусь. Беларуская мова як духоўна-культурная каштоўнасць і жывы арганізм.

1.4. Гістарычная памяць і роля асобы ў гісторыі.

Паняцце і функцыі гістарычнай памяці. Погляды на ролю асобы ў гісторыі. Фарміраванне беларускага Пантэона: дасягненні і цяжкасці. Рагвалод, Рагнеда, Ізяслаў Уладзіміравіч, Усяслаў Чарадзей, Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Рыгор Цамблак; вялікія князі літоўскія Міндоўг, Гедымін, Альгерд і Вітаўт; Францыск Скарына, Мікалай Гусоўскі, Васіль Цяпінскі, Сымон Будны, Леў Сапега, Канстанцін Астрожскі, Мялецій Сматрыцкі, Сімеон Полацкі, Тадэвуш Касцюшка, Георгій Каніскі, Іяан Грыгаровіч; Міхал Клеафас Агінскі, Адам Міцкевіч, Станіслаў Манюшка, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, Кастусь Каліноўскі, Напалеон Орда, Ян Хруцкі, Францішак Багушэвіч, Іван і Антон Луцкевічы, Алаіза Пашкевіч (Цётка), Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч, Ігнат Дамейка, Мікалай Судзілоўскі, Ян Чэрскі, Павел Сухой, Дзмітрый Жылуновіч, Вацлаў Ластоўскі, Марк Антокольский, Ігар Сікорскі, Казімир Малевіч, Марк Шагалл, Іосіф Гашкевіч, Аляксандр Чыжэўскі, Соф'я Ковалевская, Жарэс Алфёраў, Пётр Клімук, Уладзімір Коваленок, Луіс Барт Майер, Сяргей Грахоўскі, Уладзімір Караткевіч, Васіль Быкаў.

Раздзел 2. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.

2.1. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.

Сістэма светапогляду насельніцтва Беларусі ў дахрысціянскі час. Фарміраванне сярэдневечнага хрысціянскага светапогляду. Хрысціянскія асветнікі: Ефрасіння Полацкая, Клімент Смаляціч, Кірыла Тураўскі, Аўраамій Смаленскі

Спецыфіка айчыннага Адраджэння і гуманізму. Францыск Скарына: анталогія і гнасеалогія, вучэнне аб чалавеку, палітыка-прававыя погляды. Мікалай Гусоўскі: прырода і чалавек, этычныя погляды,сацыяльна-палітычныя погляды. Міхалон Ліцвін. Андрэй Волан: аб суадносінах палітыкі, маралі і права. Леў Сапега: сацыяльна-палітычныя погляды. Сымон Будны: анталогія, гнасеалогія, вера і розум, дыялектыка, вучэнне аб чалавеку і грамадстве, ідэя духоўна-маральнай волі. Васіль Цяпінскі: аб праве народа на развіццё сваёй культуры і мовы.

Пётр Скарга: сацыяльна-палітычныя погляды. Стэфан і Лаўрын Зізаніі: асветніцкі гуманізм. Мялецій Сматрыцкі: унія: супраць і за, вучэнне аб волі, вучэнне аб грамадстве. Афанасій Філіповіч: сацыяльна-палітычныя погляды. Казімір Лышчынскі: філасофскі матэрыялізм, атэізм. Сімеон Полацкі: аб месцы філасофіі ў жыцці чалавека і дзяржавы, вучэнне аб быцці і спазнанні, вучэнне аб чалавеку, сацыяльна-палітычныя погляды. Андрэй Белабоцкі: вучэнне аб "існасці", аб мітусні і жыцці чалавека. Георгій Каніскі: анталогія, гнасеалогія, вучэнне аб чалавеку і грамадстве. Схаластычная філасофія ў Беларусі: Войцех Тылкоўскі, Адам Краснадэмбскі, Лука Залусскі. Эклектычная філасофія ў Беларусі: Антон Скарульскі, Станіслаў Шадурскі і Бенедыкт Дабшэвіч. Філасофія Асветніцтва: Казімір Нарбут, Аніёл Довгірд, Марцін Почабут, Ян Снядэцкі.

Фізіякраты. Філасофскія погляды таемных студэнцкіх грамадстваў Віленскага ўніверсітэта (філаматы, філарэты, "прамяністыя"). Гегелеўская ідэя развіцця ў філасофскай думцы Беларусі (І. Быхавец, Ф. Бохвіц, А. Марцінкоўскі, Э. Жэлігоўскі). Ідэалогія заходнерусізма ў Беларусі. Філасофія рэвалюцыйнага дэмакратызму: Кастусь Каліноўскі, Францішак Багушэвіч, Максім Багдановіч, Цётка (Алаіза Пашкевіч), Янка Купала, Якуб Колас.Рэлігійная філасофія ў Беларусі пачатку XX стагоддзя. Філасофія нацыянальнага адраджэння: Ігнат Абдзіраловіч (Канчэўскі), Уладзімір Самойла (Суліма), Вацлаў Ластоўскі, Аляксандр Цвікевіч. Філасофская думка Беларусі ў савецкі і постсавецкі перыяды.

Крызіс савецкай ідэалогіі і сістэмы каштоўнасцей савецкага грамадства: пошукі і дасягненні. Сістэма жыццёвых арыенціраў сучаснага беларускага грамадства.

Раздзел 3. Умовы фарміравання і захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.

3.1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі.

Вызначэнне паняцця "гісторыка-культурная спадчына". Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Віды гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Матэрыяльныя і нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці. Катэгорыі гісторыка-культурных каштоўнасцяў.

Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці. Рухомыя і нерухомыя матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці. Запаветныя мясціны. Помнікі археалогіі (стаянкі першабытнага чалавека, гарадзішчы, сярэднявечныя замкі і гарады, курганныя могільнікі, капішчы і інш.), помнікі архітэктуры (цэрквы, касцёлы, мячэці, сінагогі, палацавыя комплексы, аб'екты народнага дойлідства і інш.), помнікі гісторыі (будынкі і іншыя аб'екты, звязаныя з найважнейшымі гістарычнымі падзеямі, развіццём грамадства і дзяржавы, з развіццём культуры, з жыццём палітычных, дзяржаўных, ваенных дзеячаў, дзеячаў навукі, літаратуры і мастацтва), помнікі мастацтва (творы выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнога і іншых відаў мастацтва).

Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці: звычаі, традыцыі, абрады, фальклор (вусная народная творчасць), мова, яе дыялекты, змест геральдычных, тапанімічных аб'ектаў і твораў народнага мастацтва (народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва) і інш.

Праблема захавання гісторыка-культурнай спадчыны: гісторыя пытання. Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчына". Рэспубліканскія і міжнародныя органы па ахове гісторыка-культурнай спадчыны (Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, ЮНЭСКА). Праблема рэстытуцыі гісторыка-культурных каштоўнасцей.

3.2. Роля этнаканфесійнага фактара ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа.

Канфесійная гісторыя Беларусі. Прыняцце хрысціянства на Русі і распаўсюджанне хрысціянства на тэрыторыі Беларусі. Асноўныя хрысціянскія канфесіі ў Беларусі: праваслаўе, каталіцтва, пратэстантызм, уніяцтва. Асноўныя этапы гісторыі праваслаўнай царквы. Распаўсюджанне каталіцтва ў Беларусі (Крэўская ўнія). Распаўсюджанне пратэстантызму ў Беларусі ў сярэдзіне XVI ст. Сучасны канфесійны стан у Рэспубліцы Беларусь. Асноўныя прынцыпы дзяржаўнай рэлігійнай палітыкі. Рэлігіі нацыянальных меншасцяў: іўдаізм, іслам, стараабрадства. З'уленне першых іўдзейскіх і мусульманскіх абшчын у Беларусі.

Нацыянальныя меншасці ў Беларусі і іх роля ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускай нацыі. Вызначэнне паняцця "нацыянальная меншасць". Асноўныя нацыянальныя меншасці ў Беларусі і асаблівасці іх матэрыяльнай і духоўнай культуры: яўрэі, татары, палякі, украінцы, літоўцы,

латышы, рускія. Месцы кампактнага пражывання прадстаўнікоў нацыянальных меншасцяў. “Традыцыйныя” нацыянальныя меншасці і “новыя дыяспары” ў сучаснай Рэспубліцы Беларусь. Асноўныя прынцыпы дзяржаўнай палітыкі ў адносінах да прадстаўнікоў нацыянальных меншасцяў. Роля нацыянальных меншасцяў у фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускай нацыі.

3.3. Беларуская культура ў сусветным кантэксце.

Беларускае замежжа. Вызначэнне тэрмінаў “замежжа” і “дыяспара”. Этапы фарміравання беларускага замежжа. Прычыны і абставіны перасялення беларусаў за межы этнічнага арэалу: эканамічныя, палітычныя, ваенныя і г.д. Месцы кампактнага пражывання беларусаў у свеце. Беларускія культурныя і навуковыя арганізацыі за мяжой. Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына”. Дзяржаўная палітыка Рэспублікі Беларусь у дачыненні да суайчыннікаў за мяжой.

Уклад беларусаў у сусветную культуру.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА (дзённая форма навучання)

№ раздзела, занятку	Назва раздзела, пералік асноўных (базавых) пытанняў	Колькасць аўдыторных гадзін				Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Усяго на раздзел, занятак	Лекцыі	Семінарскія заняткі	КСПС			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	**Беларусь: краіна і людзі**	12	6	4	2			
1.1	Беларускі этнас: гісторыя фарміравання і сучасны стан. 1. Асноўныя канцэпцыі паходжання беларусаў. 2. Фарміраванне беларускай народнасці. паходжанне назвы “Белая Русь”. 3. Умовы фарміравання беларускай нацыі. 4. Сучасны стан і перспектывы развіцця беларускага грамадства.	2	2			[1]	[1, 2, 3, 9, 11, 12,]	
1.2	Беларусь: геаграфічнае становішча і прыродныя каштоўнасці. 1. Геаграфічнае становішча Беларусі. 2. Помнікі прыроды і прыродныя рэсурсы Беларусі. 3. Ахова прыроды: заканадаўства, тэорыя і практыка.	2		2		[1, 2]	[1, 24, 27, 28]	Апытанне па тэме
1.3	Менталітэт беларусаў. Беларуская мова як духоўна-культурная каштоўнасць. 1. Асноўныя рысы нацыянальнага характару і менталітэту беларусаў. 2. Гістарычны шлях беларускай мовы. 3. Беларуская мова ва ўмовах глабалізацыйных працэсаў.	4	2	2		[1, 2]	[1, 5, 19 – 22, 28, 31, 32]	Апытанне па тэме
1.4	Гістарычная памяць і роля асобы ў гісторыі 1. Роля гістарычнай памяці ў фарміраванні нацыянальнай свядомасці. 2. Славутыя імёны Беларусі.	4	2		2	[1]	[1, 2, 3, 6, 11, 34]	Групавая дыскусія. Падрыхтоўка і абарона рэфератаў

2.	**Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства**	8	4	2	2			
2.1	Сістэма светапогляду і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства 1. Асаблівасці дахрысціянскага і хрысціянскага сярэднявечнага светапогляду. 2. Філасофская і грамадска-палітычная думка Беларусі перыяду Адраджэння і Рэфармацыі. 3. Філасофская і грамадска-палітычная думка Беларусі перыяду Контррэфармацыі і Асветніцтва. 4. Асноўныя накірункі філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі сяр. XIX – XX стст. 5. Сістэма маральных каштоўнасцей сучаснага беларускага грамадства.	8	4	2	2	[1, 2]	[1, 4, 6, 7, 34, 37]	Апытанне па тэме. Групавая дыскусія
3.	**Умовы фарміравання і захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі**	14	6	2	6			
3.1	Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі. 1. Класіфікацыя гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі. 2. Праблема захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.	6	2		4	[1, 3]	[1, 5, 8, 16, 17, 29, 35]	Падрыхтоўка і абарона рэфератаў
3.2	Роля этнаканфесійнага фактара ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа. 1. Уплыў рэлігіі на духоўнае і культурнае развіццё беларускага народа. 2. Міжэтнічныя адносіны ў Беларусі і праблема захаванення нацыянальнай ідэнтычнасці.	4	2	2		[1]	[1, 2, 3, 24, 28, 34]	Апытанне па тэме
3.3	Беларуская культура ў сусветным кантэксце. 1. Беларускае замежжа. 2. Уклад беларусаў у сусветную культуру.	2	2			[1]	[1, 5, 10 – 12, 24]	
Кантроль па модулю		2			2			Вынiковая кантрольная работа

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА (завочная форма навучання)

№ раздзела, занятку	Назва раздзела, пералік асноўных (базавых) пытанняў	Колькасць аўдыторных гадзін				Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Усяго на раздзел, занятак	Лекцыі	Семінарскія заняткі	КСПС			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	**Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.**	4	2	2				
1.1	**Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства.** 1. Асаблівасці дахрысціянскага і хрысціянскага сярэднявечнага светапогляду. 2. Філасофская і грамадска-палітычная думка Беларусі перыяду Адраджэння і Рэфармацыі. 3. Філасофская і грамадска-палітычная думка Беларусі перыяду Контррэфармацыі і Асветніцтва. 4. Асноўныя накірункі філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі сяр. XIX – XX стст. 5. Сістэма маральных каштоўнасцей сучаснага беларускага грамадства.	4	2	2		[1, 2]	[1, 4, 6, 7, 34, 37]	Апытанне па тэме
2.	**Умовы фарміравання і захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.**	4	2	2				
2.1	Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі. 1. Класіфікацыя гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі. 2. Праблема захавання гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.	2	2			[1, 2]	[1, 5, 8, 16, 17, 29, 35]	Падрыхтоўка і абарона рэфератаў
2.2	Роля этнаканфесійнага фактара ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа. 1. Уплыў рэлігіі на духоўнае і культурнае развіццё беларускага народа. 2. Міжэтнічныя адносіны ў Беларусі і праблема захаванення нацыянальнай ідэнтычнасці.	2		2		[1, 2]	[1, 2, 3, 24, 28, 34]	Апытанне па тэме

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў:

1. Электронныя прэзентацыі курса лекцый
2. Тэксты першакрыніц, заканадаўчыя і іншыя акты Рэспублікі Беларусь
3. Матэрыялы экспазіцыі Музея культуры і побыту беларускага сялянства

Пералік сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

1. Вусны або пісьмовы апытанне
2. Напісанне рэферата па вывучаным матэрыяле
3. Групавая дыскусія
4. Індывідуальныя заданні
5. Выніковая кантрольная работа
6. Залік

Пералік практычных заняткаў

1. Беларусь: геаграфічнае становішча і прыродныя каштоўнасці.
2. Менталітэт беларусаў. Беларуская мова як духоўна-культурная каштоўнасць.
3. Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцяў беларускага грамадства
4. Роля этнаканфесіянальнага фактару ў фарміраванні гісторыка-культурнай спадчыны беларускага народа.

Кіруемая самастойная праца студэнтаў

Тэма: Гістарычная памяць і роля асобы ў гісторыі

1. Дыскусія "**Імя Беларусі**". Для падрыхтоўкі абярыце некалькі найбольш важных на вашую думку асоб з гісторыі Беларусі, вызначце іх асноўныя дасягненні, у чым вызначаўся іх уклад у гісторыю, як ушаноўваецца іх памяць. На дыскусіі прадстаўце свой выбар. Магчыма праца ў мікрагрупах (2-4 чал.), падрыхтоўка электронных прэзентацый.
2. Рэферат "**Славутыя імёны маёй малой Радзімы**". Патрабаванні: памер ад 4 старонак асноўнага тэксту, тытульны ліст, спіс крыніц. У рэфераце павінны быць адзначаны знакамітыя ўраджэнцы і жыхары роднай мясцовасці студэнта (вёскі, горада, раёна), іх біяграфіі, асноўныя дасягненні, ушанаванне іх памяці.

Тэма: Сістэма светапогляду, жыццёвых арыенціраў і маральных каштоўнасцей беларускага грамадства

Дыскусія па наступных пытаннях:

1. Фарміраванне і крызіс савецкай сістэмы светапогляду. Вызначце ўмовы фарміравання савецкай сісэмы паводзін і каштоўнасцяў. Якія яе рысы магло б запазычыць сучаснае грамадства? Якія з каштоўнасцей Вы не падтрымліваеце? Чаму адбыўся крызіс сістэмы светапогляду савецкага грамадства?
2. *Праблема фарміравання сістэмы каштоўнасцяў сучаснага беларускага грамадства.* Правядзенне анкетавання студэнтаў для вызначэння іх сістэмы каштоўнасцей. Абмеркаванне вынікаў.

Тэма: Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі.

1. Самастойнае вывучэнне вучэбнага матэрыялу з дапамогай падручніка і электронных прэзентацый. Падрыхтоўка канспекта па наступных пытаннях:
1. Архітэктурная спадчына Беларусі.
2. Помнікі гісторыі Беларусі.
3. Найбольш адметныя дакументальныя, археалагічныя, мастацкія і этнаграфічныя помнікі.

2. Падрыхтоўка і аборона рэфератаў на тэму: **“Гісторыка-культурныя каштоўнасці майго раёна (горада)”**.
Змест:
1. Помнікі прыроды
2. Помнікі архітэктуры
3. Помнікі гісторыі
4. Помнікі археалогіі і этнаграфіі
5. Страчаная спадчына.
Патрабаванні: ад 10 старонак асноўнага тэксту, тытульны ліст, спіс крыніц.

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Историко-культурное и духовное наследие белорусского народа [Электронный ресурс]: электронный учебно-методический комплекс по учебной дисциплине "Историко-культурное и духовное наследие белорусского народа" для всех специальностей / Минсельхозпрод РБ, УО "БГАТУ", АМФ, Кафедра социально-гуманитарных дисциплин ; сост. : Е. А. Гребень [и др.]. - Электронные данные (92 414 282 байт). – Минск : БГАТУ, 2017.
2. Новик, Е. К. История Беларуси. С древнейших времен до 2012 г. : учебное пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования / Е. К. Новик, И. Л. Качалов, Н. Е. Новик ; под ред. Е. К. Новика. - 3-е изд., испр. и доп. - Минск : Вышэйшая школа, 2012. - 544 с.
3. Козел, А. А. Философская мысль Беларуси : учебное пособие для студ. философских специальностей вузов / А. А. Козел. – Минск : Амалфея, 2004. – 352 с.

4. Лыч, Л. Гісторыя культуры Беларусі / Л. Лыч, У. Навіцкі. - 3-е выд., дап. – Мінск : Современная школа, 2008. - 512 с.
5. История философской мысли Беларуси : учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по гуманитарным специальностям / Г. И. Малыхина [и др.]. - Минск : Вышэйшая школа, 2014. - 256 с.

Дадатковая

6. Абдзіраловіч, І. Адвечным шляхам: Даследзіны беларускага светагляду [Электронны рэсурс] / І. Абдзіраловіч. – Минск : Навука і тэхніка, 1993. – 43 с. – Рэжым доступа: http://knihi.com/Ihnat_Kanceuski/Adviecnym_slacham.html. - Дата доступа: 07.06.2019.
7. Архітэктура Беларусі : энцыклапедычны даведнік / [рэдкал. : А. А. Воінаў і інш.]. – Мінск : Беларуская Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 1993. - 620 с.
8. Беларускія летапісы і хронікі / уклад. У. Арлоў ; рэд. В. Чамярыцкі. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997. - 432 с.
9. Беларускае замежжа = Белорусское зарубежье / Дэпартамент па архівах і справаводстве М-ва юстыцыі РБ, Нацыянальны архіў РБ, Нацыянальны гістарычны архіў РБ, Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў Гродне, Бел. дзярж. архіў-музей літаратуры і мастацтва ; [склад. Н. А. Голубева ; рэдкал. : У. І. Адамушка і інш.]. – Мінск : Беларуская Энцыклапедыя імя П. Броўкі , 2010. - 480 с.
10. Бригадин, П. И. История Беларуси в контексте европейской истории : курс лекций / П. И. Бригадин. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2007. - 336 с.
11. Гісторыя Беларусі : курс лекцый. У 2 ч. Ч. 2 : XIX-XX стагоддзі / П. І. Брыгадзін [и др.] ; БДУ, ГрДУ імя Я. Купалы ; рэдкал. : П. І. Брыгадзін [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2002. - 656 с.
12. Гісторыя Беларусі : курс лекцый. У 2 ч. Ч. 1 : Са старажытных часоу да канца XVIII ст / І. П. Крэнь [і інш.] ; рэдкал. : П. І. Брыгадзін. - Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – 656 с.
13. Гісторыя сялянства Беларусі. У 3 т. Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я. К. Анішчанка [і інш.] ; рэд. : В. І. Мялешка [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. - 431 с.
14. Габрусь, Т. Лёс драўляных шэдэўраў: праблема аховы помнікаў традыцыйнага айчыннага дойлідства / Т. Габрусь // Роднае слова. - 2015. - № 4. - С. 85-88.
15. Габрусь, Т. Спадчына "сармацкага" барока ў сакральным дойлідстве Беларусі / Т. Габрусь // Роднае слова. - 2014. - № 9. - С. 82-86.
16. Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый : вучэбны дапаможнік / В. І. Галубовіч [і інш.] ; пад рэд. В. І. Галубовіча, Ю. М. Бохана. - 2-е выд. – Мінск : Экаперспектыва, 2006. - 589 с.
17. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 2 : Беларусь у перыяд Вялікага Княства Літоўскага / Ю. Бохан [і інш.] ; [рэдкал. : М. Касцюк і інш.] ; рэд. тома : Ю. Бохан, Г. Галенчанка]. – Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2008. - 688 с.

18. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 1 : Старажытная Беларусь. Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. / В. Вяргей [і інш.] ; [рэдкал.: М. Касцюк і інш.] ; рэд. тома : М. Чарняўскі, Г. Штыхаў]. - Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2007. - 352 с.
19. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 3 : Беларусь у часы Рэчы Паспалітай (XVII-XVIII стст.) / Ю. Бохан [і інш.] ; [рэдкал.: М. Касцюк і інш.] ; рэд. тома : Ю. Бохан, П. Лойка]. – Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2007. - 344 с.
20. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII - пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; [рэдкал. : М. Касцюк і інш.) ; рэд. тома : В. Яноўская, С. Рудовіч]. – Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2007. - 520 с.
21. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 5 : Беларусь у 1917-1945 гг. / А. Вабішчэвіч [і інш.] ; [рэдкал. : М. Касцюк і інш.] ; рэд. тома : М. Касцюк]. - Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2007. - 624 с.
22. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т. 6 : Беларусь ў 1946 - 2009 гг. / Н. Васілеўская [і інш.] ; [рэдкал. : М. Касцюк і інш. ; рэд. тома У. Навіцкі]. – Мінск : Современная школа : Экоперспектива, 2011. - 728 с.
23. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да 1996 г. У 3 т. Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Г. Я. Анішчанка [і інш.] ; НАН Беларусі, Ін-т гісторыі ; [рэдкал. : В. І. Мялешка і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. - 431 с.
24. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да нашых дзен. У 3 т. Т. 2 : Ад рэформы 1861 г. да сакавіка 1917 г. / З. Е. Абезгауз [і інш.] ; НАН Беларусі, Ін-т гісторыі ; пад рэд. В. П. Панюціча ; рэдкал. : М. С. Сташкевіч [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2002. - 552 с.
25. Живописная Россия: Отечество наше в его земельном, историческом, племенном, экономическом и бытовом значении. В 19 т. Т. 3, ч. 1 : Литовское и Белорусское Полесье / ред. П. П. Семенов. - репринт. воспроизведение изд. 1882 года. – Минск : БелЭн, 1993. - 550 с.
26. История Беларуси в контексте европейской цивилизации [Электронный ресурс] : электронный учебно-методический комплекс по учебной дисциплине "История Беларуси в контексте европейской цивилизации" обязательного модуля "История" / Минсельхозпрод РБ, УО "БГАТУ", АМФ, Кафедра философии и истории ; сост.: Н. В. Анофренко [и др.]. - Электронные данные (80 504 973 байт). - Минск : БГАТУ, 2015.
27. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.) / Министерство внутренних дел Респ. Беларусь, УО "Академия Министерства внутренних дел Респ. Беларусь". - Минск : Академия МВД, 2016. – 40 с.
28. Кушнярэвіч, А. М. Культавае дойлідства Беларусі XIII-XVI ст.ст.: гістарычнае і архітэктурна-археалагічнае даследаванне / А. М. Кушнярэвіч ; навук. рэд. Г. В. Штыхаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. - 150 с.

29. Ластоўскі, В. Ю. Кароткая гісторыя Беларусі / В. Ю. Ластоўскі. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. - 126 с
30. Нарысы гісторыі культуры Беларусі. У 4 т. Т. 1 : Культура сацыяльнай эліты XIX - пачатку XX ст. / А. І. Лакотка [і інш.] ; Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, Філіял "Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ім. К. Крапівы" ; [навук. рэд. А. І. Лакотка ; рэд. калег. : А. І. Лакотка і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2013. - 575 с.
31. Нарысы гісторыі культуры Беларусі. У 4 т. Т. 2 : Культура гарадоў X - пачатку XX ст. / А. І. Лакотка [і інш.] ; НАН Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, Філіял "Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы" ; [навук. рэд. А. І. Лакотка ; рэдкал. тома : А. І. Лакотка і інш.]. - Мінск : Беларуская навука, 2014. - 575 с.
32. Памятники Минска / авт.-сост. В. П. Шамов. – Минск : Полымя, 1991. - 208 с.
33. Слука, А. Г. Нацыянальная ідэя: шлях народа (генезіс праблемы) / А. Г. Слука. – Мінск : РІВШ, 2005. - 428 с.
34. Страчаная спадчына / Т. Габрусь [і інш.] ; уклад. Т. В. Габрусь . – Мінск : Полымя, 1998. – 351 с.
35. Сярэдневяковыя старажытнасці Беларусі: новыя матэрыялы і даследаванні / рэд. В. М. Ляўко. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. - 152 с.
36. Цьвікевіч, А. "Западно-руссизм". Нарысы з гісторыі грамадзкай мыслі на Беларусі ў XIX і пачатку XX ст. / А. Цьвікевіч ; аўтар паслясл. А. Ліс. – 2-е выд. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 352 с.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ
вучэбнай праграмы з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

№ п/п	Дысцыпліна, з якой патрабуецца ўзгадненне	Кафедра	Прапановы кафедры аб зменах у зместу вучэбнай праграмы	Рашэнні, прынятыя кафедрай, якая распрацавала рабочую праграму (з пазначэннем даты і нумара пратакола)
	1	2	3	4
	Узгадненне не патрабуецца			

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы прарэктар БДАТУ

__________М.М. Раманюк

«__»_________20___ г.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ
да вучэбнай праграмы для завочнай формы навучанння
па дысцыпліне "Гісторыка-культурная і духоўная спадчына беларускага народа"
на 20__/20__ навучальны год

№№ пп	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма разгледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры (пратакол № __ад _________20__ г.)

Загадчык кафедрай Я. А. Грэбень

Начальнік ЦНМ і ВР Л. К. Лоўкіс

УЗГОДНЕНА

Дэкан АМФ	В. Б. Лоўкіс
Дэкан ФТС	А. В. Міpановіч
Дэкан АЭФ	І. В. Пратасавіцкі
Дэкан ІТФ	А. А. Брэнч
Дэкан ФПК	У. М. Сінельнікаў